

ОДРЖИВИ РАЗВОЈ ПЛАНИНСКИХ ПОДРУЧЈА СРБИЈЕ

Аутор: Саша Милијић

Издавач: Институт за архитектуру и урбанизам Србије, Београд, 2015.

Монографија *Одрживи развој планинских подручја Србије* аутора др Саше Милијића представља јединствено дело у нашој науци и пракси из области планирања одрживог развоја и заштите планинских подручја. Одрживост планинских подручја, поред економске, еколошке, климатске и социјалне, има посебно изражену и просторну димензију, која захтева прилагођавање и усклађивање интереса заштите и развоја, посебно туризма. У монографији су приказани значајни резултати истраживања који доприносе разумевању, олакшавају примену и указују на предуслове остваривања стратегије развоја планинских подручја.

Један од рецензента ове монографије проф. др Стеван Станковић, редовни професор, емеритус на Географском факултету Универзитета у Београду, у својој рецензији наводи следеће: „Планинска подручја заузимају петину континенталне површине Земље и покривају око трећину простора Републике Србије. Ресурси планинских подручја имају важну улогу за одрживи развој: представљају извориште вода и животни простор за значајан део популације, располажу ресурсима за развој привредних, туристичких и активности на заштити животне средине. У корпусу питања на које концепција одрживог развоја треба да понуди одговоре издавају се, како допринос појединих сектора који имају највећи утицај на мултифункционалност планинске економије, међу које се, свакако, сврстава целогодишњи туризам, начини за задржавање и повратак становника у планинске области, тако и адаптирање развојних активности утицајима климатских промена. У Европској унији, посебно алпским земљама које се сматрају светским лидером у примени и остваривању концепције одрживог развоја, тежи се активирању свих расположивих потенцијала планинских подручја и њиховом интегрисању са регионалним окружењем. У Србији планине носе квалификацију неразвијених подручја, где су проблеми већи и бројнији у односу на долињска и низијска подручја”.

На путу приближавања Европској унији за Србију ће посебан значај имати припрема за увођење, примену и остваривање међународних стандарда и стратегија одрживог развоја и заштите планинских подручја. То се подудару са иницираним, али још увек недовољним, активностима на развоју туризма, активирању и заштити разноврсних потенцијала планина, међу којима предњаче

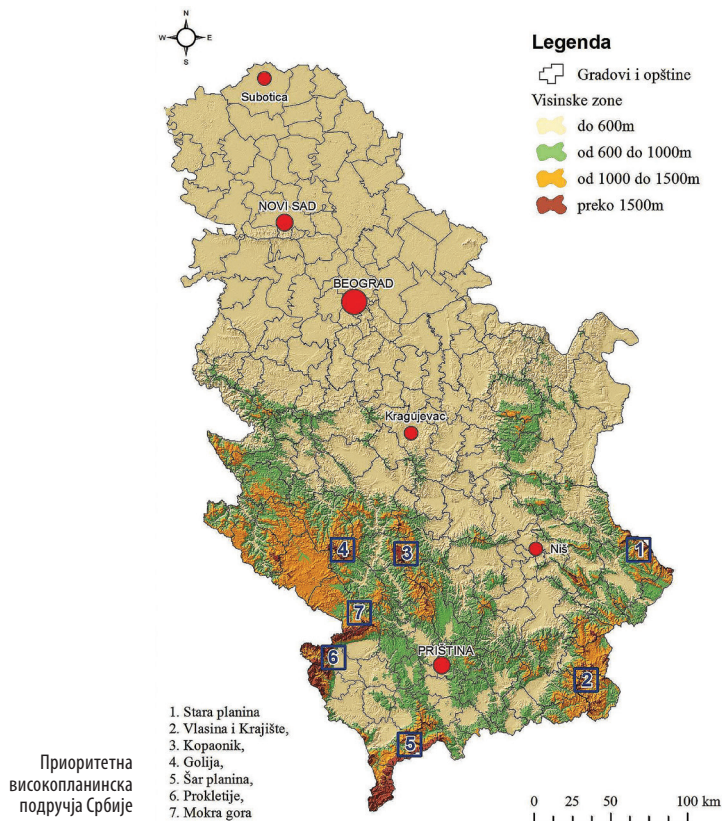

високопланинска подручја са непосредним, планинско-брдским окружењем.

Монографско дело настаје у периоду интензивирања активности на развоју планинских подручја Србије и прилагођавања и приближавања Европској унији, чије су алпске земље лидер у примени и остваривању концепције одрживог развоја туризма.

Монографија је написана на 220 страна, и пропраћена са више табела, графика и слика. Уређена је у четири основна дела (I *Приступ одрживом развоју планинских подручја*; II *Детерминација планинских подручја*; III *Одрживи развој туризма планинских подручја*; IV *Могућности и примери одрживог развоја планинских подручја Србије*), од којих је сваки подељен на већи број поглавља.

У првом делу дефинисани су појмови, приступ и кључне одреднице стратегије одрживог развоја планинских подручја, као и њихове специфичности. У том контексту

су сагледани природни услови и ресурси, иза чега следи објашњење суштине и начина испољавања развоја планинских подручја као и указивање на интеракцију и конфликте развоја са проблемима заштите. Истакнути су туризам и комплементарне деланости као покретачке снаге и носиоци одрживог развоја и заштите планинских подручја. Такође, указано је и на утицај климатских промена у планинским подручјима и на потребу адаптације планирања и усмеравања развоја, пре свега туризма.

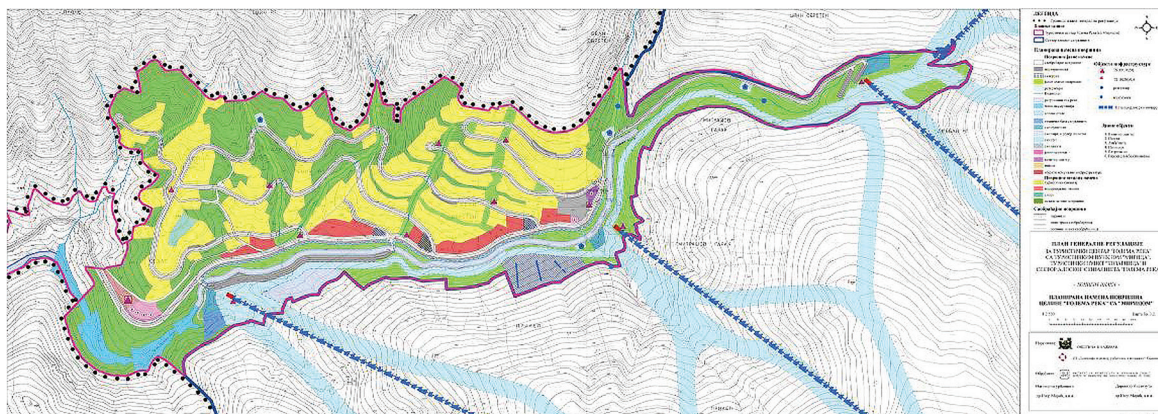
Други део посвећен је анализи и валоризацији планинских подручја која су квантитативно и квалитативно специфична и суочена са захтевима и режимима еколошке заштите и изазовима климатских утицаја. Дати су: детаљна анализа планинских подручја по кључним развојним ресурсима, туристичка валоризација планинских подручја Србије, анализа услова који дефинишу потенцијале и ограничења развоја. Издвојена су као приоритети високопланинска подручја која имају највећи развојни потенцијал.

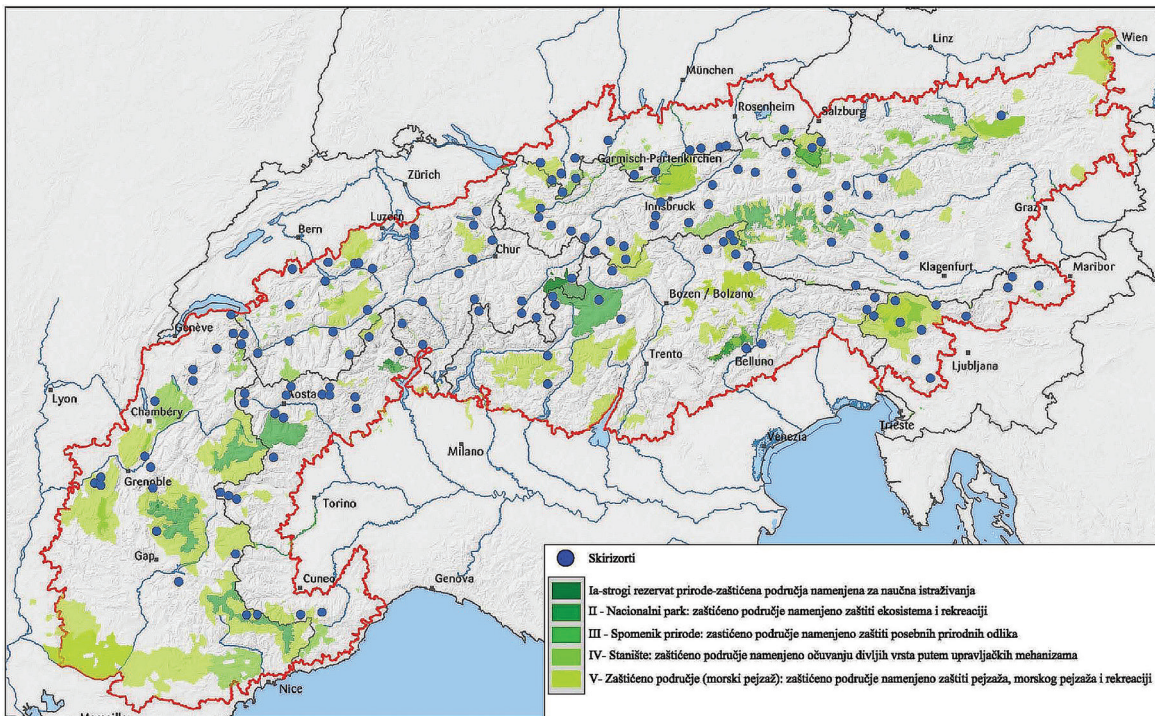
У трећем поглављу су сагледани савремени приступи у планирању и остваривању одрживог развоја туризма планинских подручја, пре свега у европским Алпима и другим земљама са постигнутим вишим степеном развоја планинских подручја. Указује се на приоритете развоја и очувања планинских подручја који обухватају мере за задржавање и повратак становништва, унапређење квалитета живљења и запошљавање локалног становништва, стварање услова за одмор и рекреацију урбаном становништву као и међународне стандарде развоја и заштите природних и створених ресурса. Тиме је омогућено да се укаже на проблеме и могућности примене европских искустава у процесу одрживог развоја планинских туристичких подручја у Србији.

У четвртм делу се, на основу компаративне анализе европских и наших искустава, даје посебно значајан и свеобухватан преглед досадашње праксе развоја и заштите планинских подручја Србије и смерница за остваривање планираног одрживог развоја туризма. Овај део монографије даје нов, и стога посебно значајан, и свеобухватан преглед могућности и примера одрживог развоја планинских подручја Србије. Указано је на проблеме и начине примене европских искустава у управљању одрживим развојем и заштитом планинских туристичких подручја у Србији. Посебно је истакнута парцијалност у одлучивању као основна супротност интегралном приступу развоју. Докази о значају, предностима и ограничењима и анализа процеса имплементације развојних стратегија у планинским подручјима изведени су на примерима Старе планине, Копаноника и Шар-планине.

Проблематика примене концепције одрживог развоја туризма није до сада код нас комплексно изучавана, нити систематизована. Резултати квалитетног и комплексног научног рада који су презентовани у овој монографији представљају новину и указују на правце унапређења система управљања и на могућности ефикасног остваривања одрживог развоја туризма у Србији. Посебна вредност ове монографије је што се базира на истраживањима у којима је аутор учествовао на Научним пројектима технолошког развоја Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Аутор монографије се бави дугогодишњим стручним и научним радом у области просторног планирања, истраживања планинских подручја, развоја планинских туристичких дестинација и усклађивања са заштитом природних вредности.

План генералне регулације туристичког центра Голема река на Старој планини
 Извор: ИАУС, 2012

Усклађен развој туризма и заштите простора на алпском подручју
 Извор: www.bergfex.com;
www.alparc.org/resources/map-collection;
www.alparc.org/news/news-from-the-protected-areas

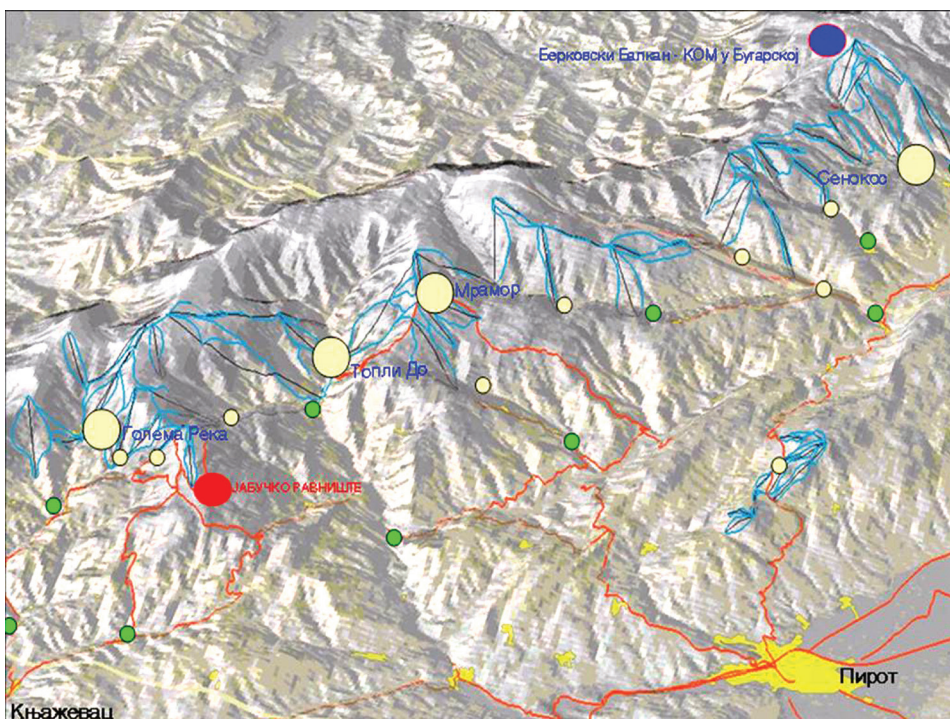
Због оствареног квалитета и целовитости, монографија *Одрживи развој планинских подручја Србије* аутора др Саше Милијића представља свеобухватно научно дело из области планирања, уређења и заштите планинских подручја Србије, које даје значајан допринос сагледавању комплексне материје усмеравања развојних активности у подручјима која су веома специфична у еколошком и климатском погледу.

Истраживање је прецизно концепирано и јасно структурирано, тако да се изложена материја прати са лакоћом. Томе доприноси разумљив начин излагања и стилски уједначен текст који је обogaћен и пропраћен картама, графиконима и сликама. Сагледане су тенденције

и савремени приступи одрживом развоју планинских подручја као и могућности примене тих искустава у развоју планинских туристичких дестинација у Србији. Истраживачки резултати су усмерени ка идентификовању потенцијала и ограничења развоја и научних и других метода усмеравања развоја туризма и заштите планинских подручја.

Монографија има вишеструку практичну вредност и друштвени значај, а њене поставке могу бити веома користан прилог научној и стручној пракси и свима који су заинтересовани за одрживи развој и заштиту планинских подручја у Србији.

Мила Пуцар

Организација простора за развој туризма на Старој планини (3Д модел скијалишта са размештајем туристичких центара и насеља)
 Извор: Институт за архитектуру и урбанизам Србије, Документација Просторног плана Парка природе и туристичке регије Стара планина, 2005–2007.